

Η ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΒΑΜΟΝΑ ΜΕΓΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΣΥΜΠΑΝΤΙΚΗ ΕΥΤΑΞΙΑ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΣΤΑ ΕΣΧΑΤΑ

Δυσθεώρητο και απερινόητο είναι όντως το μέγα και θαυμαστό μυστήριο της δημιουργίας απάσης της κτίσεως, η οποία είτε ορατή και υλική είτε άορατος και άυλος, όπως είναι οι επουράνιες ασώματες αγγελικές δυνάμεις, κατά την ορθόδοξη θεολογική διδασκαλία ήλθε στο «είναι» της υπάρξεώς της «*εκ του μη όντος*», ήτοι «*εκ του μηδενός*» από την μόνη «*άναρχη αρχή*» και «*αναίτια αιτία*», που είναι ο άκτιστος δημιουργός του σύμπαντος κόσμου Τριαδικός Θεός, ο οποίος ως αριστοτέχνης ποιητής και πλάστης δημιούργησε αυτήν «*λίαν καλώς*», με αγάπη και προνοητική μέριμνα, με ευταξία και αρμονία, ώστε η όλη δημιουργία να συγκροτείται και συγκρατείται στην συμπαντική διάστασή της όχι από την πεπερασμένη λογική των κτιστών ανθρώπων αλλά από την θεία πρόνοια και να αποτελεί έναν «*κόσμο*», δηλαδή ένα κόσμημα, ένα στολίδι, κάλλους και ισορροπίας μέσα στην όλη συμπαντική ευταξία και αρμονία. Απολύτως ουδέν στην κτιστή δημιουργία συντελέσθηκε, αυτόματα, τυχαία και με απρονοησία, αλλά τα πάντα και κατά πάντα φέρουν την δημιουργική και ζώσα πνοή του ακτίστου δημιουργού πανσόφου Θεού, ο οποίος δεν έπλασε έναν κόσμο άναρχο και άτακτο, αλλά με την επέκεινα πάσης κτιστής σοφίας και λογικής, θεία πρόνοια, η οποία είναι ακατάληπτη με βάση τα ισχνά και πεπεραμένης ισχύος ανθρώπινα λογικά κριτήρια, και γι' αυτό εν τέλει τόσο θαυμαστή και θαυμασία, όντως σοφία και δύναμη του πανσθενουργού Θεού.

Ο χρόνος ρέει ως αδαπάνητο ρέον ύδωρ ποταμού και όπως είναι νομοτελειακά συνακόλουθο και συμβαίνει με κάθε κτιστό δημιούργημα, ο κόσμος συµμεταβάλλεται λόγω της κτιστότητός του, αλλά ο μόνος άκτιστος δημιουργός Θεός παραμένει αναλλοίωτος και άτρεπτος, ο οποίος διακυβερνά και συνέχει με την πανσθενουργό δύναμή του τα σύμπαντα, άπασα την κτιστή δημιουργία, την οποία συντηρεί και όπως ως προυπάρχων αϊδίως Θεός έφερε αυτήν «*εκ του μη όντος*» στο «*είναι*» της υπάρξεώς της και πάλι στο απερινόητο και ανέκφραστο σχέδιο της θεϊκής βουλής του κατά τα έσχατα έχει ορίσει ώστε ουδέν απ' όσα έχει δημιουργήσει να μην οδηγηθεί στην απώλεια, αλλά να υπάρχει στην οντολογική όμως διάσταση της ακτίστου και ατελευτήτου Βασιλείας του, όπου ουδεμία νομοτελειακή κτιστή και φυσική αναγκαιότητα υφίσταται.

Ο Μέγας Βασίλειος στο θεόπνευστο και όντως θεία χάριτι εμπνευσμένο σύγγραμμά του «*Εις την Εξαήμερον*», όπου περιγράφει την δημιουργία του κόσμου και των όντων βάσει της διηγήσεως της Γενέσεως και με την βοήθεια της πλούσιας φυσιογνωσίας την οποία είχε αποκτήσει κατά τις σπουδές του, οπότε βιβλικά κείμενα και επιστημονικά συμπεράσματα αποτελούν ενιαία σύνθεση, υπογραμμίζει ότι πάσης δημιουργίας αίτιος είναι ο μόνος αναίτιος και άκτιστος Θεός και όσο και όσοι σοφοί κατ' άνθρωπον από την αρχαιότητα και μέχρι την εποχή που ο ίδιος έζησε, αλλά και μέχρι σήμερα, δεν μπορούν να αποδεχθούν ότι ποιητής και δημιουργός πάνσοφος της κτιστής δημιουργίας είναι ο Θεός, τότε πάντοτε θα μένουν μετέωροι και άστοχοι στην απόπειρά τους να ερμηνεύσουν την δημιουργία και λειτουργία του κτιστού σύμπαντος, το οποίο όσο και αν φαντάζει αιώνιο, εντούτοις, κατά τον Μέγα Βασίλειο, επειδή είναι υποκείμενο στην κτιστότητά του, έχει αρχή και επομένως έχει και νομοτελειακό τέλος, αφού ήδη από της πρώτης στιγμής της δημιουργίας του μεταβάλλεται λόγω της κτιστότητός του ως αεί μεταβαλλόμενο και τρεπτό,

αν και ο μόνος άτρεπτος και αναλλοίωτος κατά την άκτιστη ουσία του Θεός είναι εκείνος που γνωρίζει το πώς και το πότε θα ενεργήσει στα έσχατα για την σε άλλη επέκεινα της κτιστότητας διάσταση, τελικώς διατήρηση και σωτηρία παντός δημιουργήματός του στην άκτιστη Βασιλεία του, που είναι επέκεινα των αιώνων και του χωροχρόνου.

Το όντως όμως μέγα θαύμα της συμπαντικής δημιουργίας είναι η ενυπάρχουσα σε αυτήν συμπαντική αρμονία και ευταξία που υπερβαίνουν κάθε όριο της πεπερασμένης και ατελέσφορης σε πλείστες όσες περιπτώσεις ανθρωπίνης λογικής, διότι τίποτα απολύτως δεν υπάρχει τυχαία, αυτόματα και μηχανικά, αλλά τα πάντα συλλειτουργούν με μία ασύλληπτη «λογική» στην εύρυθμη λειτουργία του σύμπαντος, όπως η πανσοφία του δημιουργού Θεού αλαθήτως όρισε. Η βούληση του αριστοτέχνη δημιουργού Θεού έφερε στο είναι της υπάρξεως αυτής την ύλη και πάντα τα κτιστά λοιπά δημιουργήματα, από τον έναστρο ουρανό, τους πλανήτες και τα ύδατα μέχρι το ζωικό και φυτικό βασίλειο, αλλά κυρίως με αποκορύφωμα την κορωνίδα της κτιστής δημιουργίας, τον έλλογο άνθρωπο, τον «*κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν*» πλασθέντα με αθάνατη ψυχή, θέτοντας συγχρόνως όλους τους συμπαντικούς φυσικούς νόμους, όπως είναι ο νόμος της βαρύτητας, σε ακατάλυτη ισχύ και συνάλληλη αρμονική τάξη για την επιβίωση απάσης της κτιστής δημιουργίας.

Ο Θεοφόρος και θεόπνευστος Πατήρ της Εκκλησίας γράφοντας ερμηνευτικώς στο πνευματικό του πόνημα «*Εις την Εξαήμερον*» περί της δημιουργίας του σύμπαντος κόσμου και των όντων καθώς και της εν αυτό τάξεως και αρμονίας των φυσικών νόμων, αναφέρει τα κάτωθι θεσπέσια και από την σύγχρονη επιστήμη τεκμηριωμένα: «*Όταν ένας πρόκειται να αναπτύξει το θέμα της κατασκευής του κόσμου, πρέπουσα αρχή του λόγου του είναι να μιλήσει για την Αρχή της διακοσμήσεως των όσων βλέπουμε. Επειδή πρόκειται να διδαχθεί δημιουργία ουρανού και γης δημιουργία που δεν εμφανίσθηκε αυτόματα, όπως φαντάσθηκαν μερικοί, αλλά έχει αιτία τον Θεό.... πολλά πραγματεύθηκαν για την φύση οι σοφοί των Ελλήνων, αλλά καμία θεωρία τους, δεν τους έμεινε χωρίς να κλονισθεί και να ανατραπεί. Πάντοτε ο επόμενος ανέτρεπε τον προηγούμενο. Έτσι εμείς δεν έχουμε καμία ανάγκη να ελέγξουμε τις θεωρίες εκείνων, επειδή αρκούν οι ίδιοι να ανατρέπουν ο ένας τον άλλον. Διότι αυτοί οι οποίοι αγνόησαν τον Θεό, ακόμη δεν παραδέχθηκαν ότι στη γέννηση του παντός προϋπήρξε μία σκεπτόμενη αιτία, αλλά σύμφωνα με την αρχική τους άγνοια, συμπέραναν και τα επακόλουθα συμπεράσματά τους. Γι' αυτό άλλοι από αυτούς κατέφυγαν στην υπόθεση ότι η αιτία των πάντων είναι τα υλικά στοιχεία του κόσμου. Και άλλοι φαντάσθηκαν ότι η αόρατη φύση αποτελείται από άτομα και αδιαίρετα σωματίδια, και από όγκους και πόρους, και ότι καθώς τα αδιαίρετα σωματίδια άλλοτε μεν ενώνονται μεταξύ τους και άλλοτε αποχωρίζονται το ένα από το άλλα, συντελείται η γένεσις και η φθορά, και ότι η ισχυροτέρα σύνδεση ατόμων και μαζών που διαρκούν περισσότερο, γίνεται η αιτία της διατηρήσεως του κόσμου.*

Πραγματικό ιστό αράχνης υφαίνουν αυτοί που τα γράφουν αυτά, αυτοί που υποθέτουν τόσο λεπτές και ανυπόστατες αρχές, ως αρχές του ουρανού και της γης και της θαλάσσης, επειδή δεν ήξεραν να πουν: «εν αρχή εποίησεν ο Θεός τον ουρανό και την γην». Γι' αυτό η αθεΐα που κατοικεί ανάμεσά τους, τους εξαπάτησε να πιστεύουν ακόμα ότι τα σύμπαντα είναι ακυβέρνητα και αδιοίκητα, και πηγαίνουν όπου τύχει.... Τί ωραίο πράγμα η τάξη! Έβαλε πρώτα αρχή για να μην πουν μερικοί ότι ο κόσμος είναι άναρχος. Έπειτα πρόσθεσε το «εποίησε» για να φανεί ότι αυτό που δημιουργήθηκε είναι ελάχιστο μέρος της δυνάμεως του Δημιουργού. Επειδή όπως ο κεραμέας με μία και την ίδια πάντοτε τέχνη διαπλάθει αναρίθμητα σκεύη, χωρίς να εξαντλείται ούτε η τέχνη του, ούτε η δύναμή του, έτσι και η δημιουργική δύναμη του Δημιουργού του σύμπαντος δεν είναι

ανάλογη ενός μόνο κόσμου, αλλά απείρως μεγαλύτερη. Αυτή η δύναμη με την κλίση του θελήματός Του, μόνη της έφερε στην ύπαρξη τα μεγέθη των πραγμάτων που βλέπουμε.... Η μακαρία φύση, η άφθονη αγαθότητα, αυτό που αγαπούν όσοι έχουν λογική, το πολυπόθητο κάλλος, η αρχή των όντων, η πηγή της ζωής, το νοερό φως, η απρόσιτη σοφία, Αυτός «έπλασε στην αρχή τον ουρανό και την γη»....

Γι' αυτό λοιπόν άνθρωπε, μη φαντάζεσαι ως άναρχα αυτά που βλέπονται, και μην νομίζεις ότι η φύση των σωμάτων που κινούνται σε κυκλική τροχιά είναι άναρχη, επειδή τάχα κινούνται τα ουράνια αυτά σώματα κυκλικά, και η αίσθησή μας δεν μπορεί εύκολα να συλλάβει την αρχή του κύκλου.... οπωσδήποτε από κάποιο σημείο αρχίζει. Έτσι λοιπόν, μη δημιουργηθεί και σε εσένα η πλανεμένη εντύπωση ότι ο κόσμος είναι χωρίς αρχή και τέλος, επειδή τα σώματα τα κινούμενα κυκλικά επανέρχονται στην προηγούμενη θέση τους και το ότι η κίνησή τους είναι ομαλή και δεν διακόπτεται από κανένα περιλαμβανόμενο, εμπόδιο». Παράγει γαρ τα σχήματα του κόσμου τούτου» (Α΄ Κορ. 7,31) και «ο ουρανός και η γη παρελεύσονται» (Ματθ. 24,35)....

Όσα άρχισαν από ένα χρονικό σημείο κατ' ανάγκη τελειώνουν σε ένα χρονικό σημείο. Αν έχουν χρονική αρχή, μην αμφιβάλλεις για το τέλος τους.... Αυτοί οι οποίοι ερευνούν αυτά τα πράγματα διανοήθηκαν, ότι και ο ορατός αυτός κόσμος είναι ο ίδιος μαζί με τον Θεό τον κτίστη των όλων; Έβαλαν στην ίδια μοίρα τον πεπερασμένο υλικό κόσμο με την απερίγραπτη και αόρατη φύση, και δεν στάθηκαν ικανοί να εννοήσουν, ότι όποιου τα μέρη υπόκεινται στη φθορά και στην αλλοίωση, του ιδίου κατ' ανάγκη και το όλον θα υποστεί κάποτε τα ίδια παθήματα που υπέστησαν τα μέρη του... .ώστε άλλοι μεν υποστήριζαν ότι ο κόσμος συνυπάρχει ανέκαθεν με τον Θεό, και άλλοι ότι ο ίδιος ο κόσμος είναι ο Θεός ο άναρχος και ατελεύτητος και ο αίτιος της αρμονίας των επιμέρους τομέων του.... Δεν κατάφεραν να εφεύρουν μία μέθοδο η οποία να τους δίνει να κατανοήσουν ότι ο Θεός είναι Δημιουργός του παντός και κριτής δίκαιος, που ανταποδίδει την ανταπόδοση που πρέπει στις πράξεις του καθενός.

Ούτε κατόρθωσαν να συμπεράνουν από την πραγματικότητα της κρίσης (ως φυσική συνέπεια), την πραγματικότητα της συντελείας, ότι δηλαδή είναι αναπόφευκτο να μεταποιηθεί ο κόσμος, αφού πρόκειται και η κατάσταση των ψυχών να εισέλθει σε ένα άλλο είδος ζωής. Επειδή όπως η παρούσα ζωή είναι ανάλογη με τη φύση του κόσμου αυτού, έτσι και η μέλλουσα ζωή των ψυχών μας θα έχει μία μερίδα οικεία προς την κατάστασή της. Αλλά αυτοί τόσο πολύ απέχουν από το να πιστέψουν αυτά τα πράγματα ως αληθινά, ώστε χλευάζουν σε βάρος μας, όταν μιλάμε περί συντελείας του κόσμου και αναγεννήσεως του κόσμου.

Και επειδή εκ φύσεως η αρχή βρίσκεται πριν από αυτά που αρχίζουν από αυτήν, κατ' ανάγκη, όταν μιλάει για αυτά που μετρούν την ύπαρξή τους από κάποιο χρονικό σημείο, έβαλε πριν από όλα τα άλλα την φράση που λέγει «εν αρχή εποίησεν». Επειδή, όπως φαίνεται, υπήρχε κάτι και πριν από αυτό τον κόσμο, κάτι το οποίο μπορούμε μεν να το καταλάβουμε θεωρητικά με την διάνοιά μας, όμως αφέθηκε ανιστόρητο, επειδή δεν ήταν κατάλληλο προς αποκάλυψη γι' αυτούς οι οποίοι τώρα μόλις εισάγονται στη γνώση και είναι ακόμα νήπιοι ως προς αυτήν. Υπήρχε μία κατάσταση παλαιότερη της δημιουργίας του κόσμου, η οποία άρμοζε στις υπερκόσμιες δυνάμεις, που υπερβαίνει τον χρόνο, αιώνια, αϊδία. Και ο κτίστης όλων και Δημιουργός σε αυτή την κατάσταση έπλασε δημιουργήματα, το νοητό φως το οποίο στολίζει την μακαριότητα αυτών που αγαπούν τον Κύριο, τις λογικές και αόρατες φύσεις, και όλο τον αρμονικό κόσμο των νοητών, όσα

υπερβαίνουν την διάνοιά μας, των οποίων δεν είναι δυνατόν να συλλάβουμε ούτε τις ονομασίες τους....

Και όταν πια ήλθε η ώρα να εισαχθεί στα όντα και ο κόσμος αυτός, πρώτιστα σαν σχολείο και εκπαιδευτήριο των ανθρωπίνων ψυχών, και έπειτα και ως κατάλληλος τόπος διαβίωσης όλων όσων γίνονται και φθείρονται. Άρα η εμφάνιση του χρόνου έλαβε υπόσταση μαζί με τον κόσμο.... Ή μήπως ο χρόνος δεν είναι κάτι, του οποίου το μεν παρελθόν εξαφανίστηκε, το δε μέλλον ακόμα δεν εμφανίστηκε, και το παρόν πριν καλά-καλά γίνει αντιληπτό διαφεύγει αμέσως από την αίσθηση; Κάτι τέτοιο είναι λοιπόν και η φύση αυτών των πραγμάτων που έγιναν, η οποία οπωσδήποτε ή αυξάνεται ή καταρρέει, και δεν την χαρακτηρίζει καθόλου σταθερότητα και μονιμότητα.... Επειδή όταν λέγει ότι έγιναν «εν αρχή», δεν σημαίνει ασφαλώς ότι ο χρόνος είναι μεγαλύτερος απέναντι σε όλα τα δημιουργήματα, αλλά μετά τα άορατα και τα νοητά, διηγείται την αρχή της υπάρξεως των ορατών αυτών και αισθητών πραγμάτων....

Επειδή έτσι θα βρεις από πού δόθηκε στο χρόνο η πρώτη κίνηση, έπειτα ότι και σαν θεμέλια και βάσεις χτίστηκαν πρώτα ουρανός και γη. Έπειτα ότι υπάρχει μία λογική της τεχνικής που διέπει την διακόσμηση των όσων βλέπουμε.... Θα βρεις επίσης και ότι ο κόσμος επινοήθηκε και έγινε όχι τυχαία ούτε μάταια, αλλά για να υπηρετήσει ένα ωφέλιμο σκοπό και να συνεισφέρει στα όντα μία μεγάλη χρησιμότητα, εφόσον βέβαια είναι πράγματι σχολείο ψυχών λογικών και εκπαιδευτήριο θεογνωσίας, το οποίο μέσω των ορατών και αισθητών χειραγωγεί τον νου προς την θεωρία των αοράτων.... ίσως το «εν αρχή εποίησεν» ελέχθη, επειδή η δημιουργία έγινε ακαριαία και χωρίς παρέλευση χρόνου και η αρχή είναι κάτι που δεν διαιρείται και δεν έχει διαστάσεις.... λοιπόν το «εν αρχή εποίησεν», για να διδαχθούμε, ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε χωρίς παρέλευση χρόνου, αμέσως μόλις εκφραζόταν η βούληση του Θεού....

Έτσι λοιπόν για να δείχθει ότι ο κόσμος είναι κατασκευάσμα τέχνης τοποθετημένο ενώπιον όλων για να το βλέπουν, ώστε από τον κόσμο να αναγνωρίζουν την Σοφία του Τεχνίτη του, γι' αυτό ο σοφός Μωσής δεν χρησιμοποίησε περί αυτού καμία έκφραση, αλλά είπε: «εν αρχή εποίησεν». Όχι «ενήργησε», ούτε «υπέστησε», αλλά «εποίησε».... «Εν αρχή εποίησεν». Δεν προσφέρθηκε απλώς ο ίδιος ως αιτία της υπάρξεώς του κόσμου, αλλά δημιούργησε ως αγαθός το χρήσιμο, ως σοφός το ωραιότατο, ως δυνατός το μέγιστο....

Αλλά όσον αφορά στην ουσία του ουρανού, αρκούμαι σε όσα είπε ο Ησαΐας, ο οποίος με απλοϊκά λόγια, μας έδωσε να καταλάβουμε επαρκώς την φύση του λέγοντας: «ο στερεώσας τον ουρανόν ωσει καπνόν» (Ησαΐας.51,6), δηλαδή αυτός ο οποίος για να κατασκευάσει τον ουρανό, έπλασε την φύση του λεπτή και όχι στερεά ή παχιά.... Και ως συμβουλευόμαστε τους εαυτούς μας τα ίδια και για την γη, να μην περιεργαζόμαστε σχολαστικά ποια είναι η ουσία της, ούτε να καταπιανόμαστε με υπολογισμούς αναζητώντας το κύριο και αρχικό στοιχείο της, ούτε να αναζητούμε μία φύση χωρίς ποιότητες, η οποία να είναι καθεαυτήν απλή, αλλά να γνωρίζουμε καλά ότι όλα όσα βλέπουμε ως συστατικά αυτής της γης κατατάσσονται στο «είναι», και είναι συμπληρωματικά της ουσίας της.... Αλλά είτε πούμε ότι η γη κρέμεται μόνη μετέωρη, είτε λικνίζεται επάνω στο νερό, οπωσδήποτε δεν πρέπει να φύγουμε έξω από τα όρια της ευσεβούς σκέψεως, αλλά να ομολογήσουμε, ότι τα πάντα συγκρατούνται από την δύναμη του Δημιουργού. Αυτά λοιπόν πρέπει να λέμε και στους εαυτούς μας και σε όσους μας ρωτάνε, «πού στηρίζεται το αμέτρητο αυτό και ασήκωτο βάρος της γης;», να λέμε ότι: «Εν τη χειρί του Θεού τα πέρατα της γης» (Ψαλ.94,4)....

Ήδη κάποιοι από τους φυσικούς επεξεργάζονται θεωρίες για την ακινησία της γης.... μην απορήσεις λοιπόν γιατί η γη δεν πέφτει πουθενά, αφού έχει ως φυσική θέση το κέντρο. Επομένως είναι αναπότρεπτη ανάγκη να μένει στην θέση της, παρά να βγαίνει από την θέση της κινούμενη αντίθετα στην φύση. Και αν κάποιο από αυτά που είπαμε σου φαίνεται πιθανό, να μεταφέρεις τον θαυμασμό σου προς την Σοφία του Θεού, ο οποίος τα τακτοποίησε όλα με τον τρόπο αυτό. Επειδή δεν ελαττώνεται η έκπληξη για τα καταπληκτικά πράγματα, όταν βρεθεί ο τρόπος με τον οποίο λύνεται κάποιο από τα παράδοξα, αλλά και αν δεν βρεθεί, οπωσδήποτε η απλότητα της πίστεως ας είναι περισσότερο πειστική από τις λογικές αποδείξεις.... Τα ίδια θα μπορούσαμε να πούμε και για τον ουρανό, ότι δηλαδή από τους σοφούς του κόσμου έχουν γραφτεί περί της φύσεως του ουρανού πολλές πραγματείες.... Αλλά αν αρχίσω τώρα να αναπτύσσω αυτά τα πράγματα, θα καταντήσω στην ίδια φλυαρία στην οποία κατήντησαν εκείνοι. Όμως εμείς ας αφήσουμε εκείνους να καταρρίπτουν ο ένας τον άλλον, εγκαταλείποντας τον περί ουσίας λόγο, και ας πεισθούμε από τον Μωυσή, ο οποίος είπε: «εποίησεν ο Θεός τον ουρανόν και την γην».

Ας δοξάσουμε τον Αριστοτέλη αυτών τα οποία δημιουργήθηκαν με τόση σοφίας και τέχνη, και από την ωραιότητα των όσων βλέπουμε ας κατανοήσουμε τον Πανωραίο, και από το μέγεθος των αισθητών αυτών και την περιγραφή των σωμάτων ας αναλογισθούμε τον Άπειρο και Υπερμεγέθη, Αυτόν, ο οποίος με το πλήθος της δυνάμεώς Του υπερβαίνει κάθε διάνοια.

Άλλωστε και αν αγνοούμε την φύση των δημιουργημάτων, εντούτοις αυτά τα οποία υποπίπτουν πλήρως στις αισθήσεις μας είναι τόσο θαυμάσια, ώστε ο ευφρέστατος νους να αποδεικνύεται κατώτερος από το ελάχιστο δημιούργημα του κόσμου, κατώτερος το σωστό να μπορεί να εξετάσει αυτό όπως πρέπει, όσο και στο να πλέξει το αντάξιο εγκώμιο στον Δημιουργό του. Σε Αυτόν ανήκει κάθε δόξα, τιμή και εξουσία στους αιώνες των αιώνων. Αμήν».